

ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Κείμενο

Μετασχηματίζοντας δημιουργικά την αμφισβήτηση...

Μέσα στην τάξη ο εκπαιδευτικός με τους μαθητές αλληλεπιδρούν και αλληλοεπηρεάζονται. Κάποιες φορές ο λόγος του ενός συγκρούεται με τον λόγο του άλλου. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές. Άλλωστε, ένας έφηβος δεν είναι μόνο ορθολογιστής ούτε μόνο φαντάζεται και ονειροπολεί. Μπορεί παράλληλα να μονολογεί, να συζητά, να αμφισβητεί, να θυμώνει και να αντιδρά.

Για την εκδήλωση αυτής της αμφισβήτησης προϋποτίθεται η ύπαρξη ενός «συνεργατικού περιβάλλοντος» στο οποίο ο εκπαιδευτικός δεν είναι «γλωσσικός ηγεμόνας» των μαθητών, κάθε φορά που εκείνοι εκδηλώνουν μια διαφορετική άποψη για όσα συμβαίνουν στην τάξη ή έξω από αυτή. Η ελεύθερη έκφραση των μαθητών σε συνθήκες συνεργασίας, διαλόγου και ανάπτυξης κριτικού πνεύματος συνδέεται με τη δημιουργική εκμετάλλευση των δυνατοτήτων της γλώσσας. Με τη βοήθεια της γλώσσας οι μαθητές ενθαρρύνονται στην ανάληψη πρωτοβουλιών. Έτσι, δημιουργούνται κατάλληλες συνθήκες για την εξέλιξή τους σε επικοινωνιακά εύστοχους χρήστες της γλώσσας.

Η αξιοποίηση των ποικίλων διαλόγων, οι οποίοι ξετυλίγονται στο σχολείο, προσφέρει εξαιρετικές και πολυάριθμες ευκαιρίες στον εκπαιδευτικό για διεύρυνση του λεξιλογίου του μαθητών. Με διάθεση για δημιουργική εκμετάλλευση και φαντασία ο εκπαιδευτικός καλείται να αξιοποιεί τις φράσεις αμφισβήτησης των μαθητών του στο πλαίσιο ενός επικοινωνιακού παιχνιδιού. Έτσι, η τάξη οδηγείται στη διερεύνηση καινούριων λέξεων και εκφραστικών σχημάτων, τα οποία λειτουργούν ως όχημα έκφρασης των συναισθημάτων και των θέσεων των μελών της μαθητικής κοινότητας.

Για παράδειγμα, από τις φράσεις των μαθητών του ο εκπαιδευτικός μπορεί να προκαλέσει μια αναζήτηση της φύσης και των χαρακτηριστικών των λέξεων που αυτοί χρησιμοποίησαν. Μπορεί ακόμη να σχηματίσει μια καλή εικόνα για την έκταση του ατομικού λεξιλογίου του κάθε μαθητή, αλλά και των δυνατοτήτων του να διακρίνει την ομωνυμία, την πολυσημία και τη μετωνυμία των λέξεων ως παραλλαγές και όψεις της σημασίας τους. Είναι δυνατό, επίσης, να ασχοληθεί με τη διαδικασία των ορισμών και των λεπτών υφολογικών διακρίσεων, με την ανάδειξη των σχέσεων και των διαφορών μεταξύ των γεωγραφικών και των κοινωνικών ποικιλιών της γλώσσας, μυώνοντας τους μαθητές στις σημασιολογικές σχέσεις των λέξεων. Επιπλέον, αξιοποιώντας τις

διαλεκτικές προφορές και τις ποικιλίες στον λόγο των μαθητών στην τάξη, μπορεί να παρουσιάζει τη διάκριση του λαϊκού από το λόγιο στοιχείο και να τους βοηθά να καταλάβουν τη χρήση αυτών των στοιχείων στις διάφορες «επικοινωνιακές περιστάσεις».

Καταληκτικά, θα πρότεινε κανείς τη δημιουργική εκμετάλλευση και την αξιοποίηση των ποικίλων χαρακτηριστικών του λόγου των μαθητών, πιστεύοντας ότι η στιγμή του αυθορμητισμού και της μη προσχεδιασμένης γλωσσικής έκφρασης παρέχει μοναδικές αφορμές για εμπλουτισμό και εμπάθυνση του γλωσσικού μαθήματος. Πρόκειται για προκλήσεις στις οποίες ο εκπαιδευτικός οφείλει να ανταποκριθεί.

N. Τσιτσανούδη – Μαλλίδη. (2013). *Γλώσσα και σύγχρονη (πρωτο)σχολική εκπαίδευση: Επίκαιρες προκλήσεις και προοπτικές*, 120-168. Αθήνα: Gutenberg (διασκευή).

ΘΕΜΑΤΑ

A1. (Μονάδες 15)

A1. Γιατί, σύμφωνα με τη συγγραφέα, η ύπαρξη περιβάλλοντος συνεργασίας στην τάξη βοηθά στο να γίνουν οι μαθητές αποτελεσματικοί χρήστες της γλώσσας; (60-80 λέξεις).

(μονάδες 15)

A2. (Μονάδες 10)

A2. Να δώσετε από έναν πλαγιότιτλο στην τέταρτη παράγραφο (Για παράδειγμα...περιστάσεις) και την πέμπτη παράγραφο (Καταληκτικά...να ανταποκριθεί) του κειμένου.

(μονάδες 10)

B1. (Μονάδες 10)

B1. «Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές».

Χρησιμοποιώντας την παραπάνω πρόταση, να δημιουργήσετε μία παράγραφο 50-60 λέξεων.

(μονάδες 10)

B2. (Μονάδες 15)

B2. Ποιες από τις υπογραμμισμένες λέξεις των παρακάτω προτάσεων έχουν μεταφορική/συνυποδηλωτική σημασία και ποιες κυριολεκτική/δηλωτική;

1. Οι μαθητές ενθαρρύνονται στην ανάληψη πρωτοβουλιών.
2. [Οι διάλογοι] ξετυλίγονται στο σχολείο.
3. Η τάξη οδηγείται στη διερεύνηση καινούργιων λέξεων.

(μονάδες 15)

ΘΕΜΑ 6611

A1. Σύμφωνα με τη συγγραφέα η ύπαρξη περιβάλλοντος συνεργασίας στη τάξη βοηθά στο να γίνουν οι μαθητές αποτελεσματικοί χρήστες της γλώσσας. Αυτό συμβαίνει, επειδή ο εκπαιδευτικός δεν εμφανίζεται ως «γλωσσικός ηγέτης», ούτε λειτουργεί ως αυθεντία στους μαθητές του. Αντίθετα τους ενισχύει κι αφήνει ελεύθερο πεδίο έκφρασης ακόμα κι όταν εκφράζουν αντίθετη άποψη. Ταυτόχρονα τους ωθεί στην ελεύθερη χρήση του διαλόγου και στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης ενώ παράλληλα επιτρέπει και την χρήση ιδιαίτερων γλωσσικών χαρακτηριστικών.

A2. 4^η παράγραφος: Εποικοδομητική αξιοποίηση των μαθητικών εκφράσεων από τον καθηγητή

5^η παράγραφος: Αξιοποίηση του μαθητικού λόγου και στάση των εκπαιδευτικών

B1. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αντίκρουση του λόγου του εκπαιδευτικού από τους μαθητές. Δεδομένου ότι οι μαθητές καθημερινά δέχονται καταγισμό πληροφοριών από τα ΜΜΕ και το διαδίκτυο, έχουν αναπτύξει την κριτική τους ικανότητα και δεν διστάζουν να διαφωνούν με τον εκπαιδευτικό. Όταν αυτή η διαφωνία γίνεται σε κλίμα διαλόγου και με επιχειρήματα είναι σίγουρο ότι προκαλεί ενδιαφέρον.

B2. 1. κυριολεκτική

2. μεταφορική

3. μεταφορική